

MALMÖ HÖGSKOLA

Languages on this page:

ISSN 1652-7224 :: Publicerad den 2 november 2011

Utskriftsvänlig pdf-fil

Läs mer om idrottspolitik på idrottsforum.org

Den av de nya inriktningar inom såväl idrottsforskning och den idrottsvetenskapliga teoriutvecklingen som den idrottsliga praktiken – och det finns en hel del nya inriktningar – som så att säga mest påtagligt slagit rot är det som på engelska betecknas *sports development*. En sökning på "sports development" med Google ger 1,6 miljoner träffar; på första sidan, högst upp, finns sportdevelopment.info, en engelsk resurssajt för idrottsstudenter. Också på första sidan finns sportanddev.org, en internationell plattform med representanter för både idrottens organisationer och dess kommersiella aktörer i styrelsen, och globalsportsdevelopment.org, som bland annat sprider idrottsetik till världens ungdomar. Tjänstgörande *review editor* har ofta stött på litteratur som på olika sätt knyter an till sports development-temat, men har förgäves sökt en sammanhållen, kortfattad och ändå fullödig introduktion till området. Så en dag dök det upp en bok på redaktionens recensionsbokhylla som verkade lovande, en tegelsten med titeln *Routledge Handbook of Sports Development*. Barrie Houlihan och Mick Green stod som redaktörer, vilket kändes tryggt. Men – en bok på 648 sidor kan knappast beskrivas som kortfattad, om än sammanhållen och fullödig. Så iväg med boken för till en recensent – det blev Paul Sjöblom, nyttillträdd forskarassistent i historia i Stockholm, och det var ett genidrag. Nu kan vi bjuda på den där introduktionen, i form av Sjöbloms intelligenta och vederhäftiga sammanfattning och värdering av "handboken". Recensenten rekommenderar läsning av boken. Vi rekommenderar läsning av recensionen!

Vad är *sports development*?

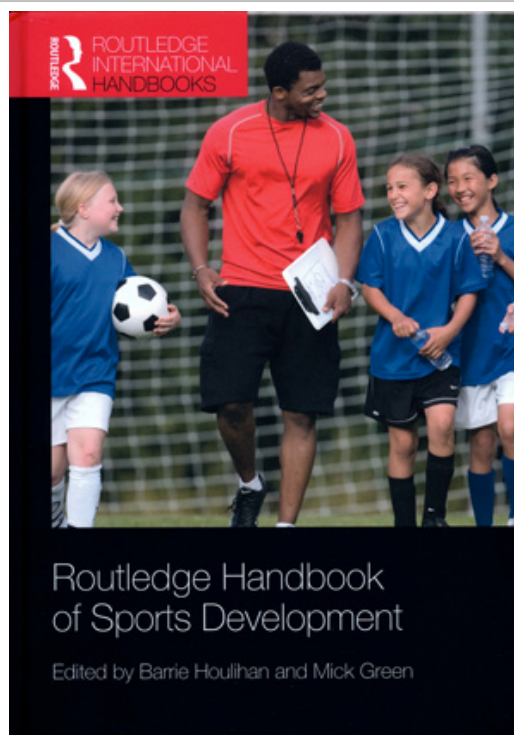
Paul Sjöblom

Historiska institutionen, Stockholms universitet

Barrie Houlihan & Mick Green (red)
Routledge Handbook of Sports Development
648 sidor, inb.
Abingdon, Oxon: Routledge 2011
(Routledge International Handbooks)
ISBN 978-0-415-47996-7

Det är ingen liten uppgift Barrie Houlihan och Mick Green (som tyvärr gick bort 2009) har tagit på sig denna gång, nämligen att guida läsaren genom hela det fält, Sports Development (SD), som berör initiativ för att främja "god" idrottslig utveckling. Alltifrån historiska perspektiv på ämnet till insatser och policys för samtida barn- och ungdomsidrott, breddidrott (tillgänglighet) och elitidrott. Jag tycker ändå att man lyckas ganska väl. Sammansättningen av artiklar och de sammanfattande kommentarerna kring dem i inledningen av varje del visar att redaktörernas huvudsyfte har varit att kartlägga och problematisera och inte att berätta sanningen om hela världens idrottsutveckling. De totalt 41 kapitlen ger kompletterande perspektiv på de trender och processer som redaktör Houlihan väljer att lyfta fram.

Det presenteras givetvis mycket empiri i denna bok och görs många bra analyser. Jag kan omöjligt göra alla kapitelförfattare rättvisa, varför jag istället har valt att koncentrera mig på just de trender och processer som presenteras som konklusioner av empirin och de enskilda analyserna. Förhoppningsvis kan detta inspirera till köp och vidare läsning av såväl en idrottspolitiskt intresserad allmänhet som alla idrottens beslutsfattare på olika

positioner och nivåer, som jag menar har mycket att hämta i denna handbok till initiativ för idrottslig utveckling.

I introduktionskapitlet diskuterar Houlihan olika definitioner av SD-begreppet och konstaterar att förskjutningar har skett, men att kärnan ändå handlar om maktrelationer:

Definitions of substantive policy areas such as sports development are the outcome of a set of prior decisions not only about who is to be targeted, for what purpose, in what way and by whom, but also about how the need for action is defined, who has the power to define need and who determines that sufficient change/development has taken place.

Detta är en viktig markering. Studierna av olika utvecklingsinitiativ karakteriseras av att en central röst alltid saknas; den som tillhör de som ska "utvecklas". Olika målgrupper identifieras och stödinsatser sätts in världen över riktade *mot* dem eller ibland *för* dem, men väldigt sällan genomförda *av* dem. Om jag tolkar Houlihan rätt så är hans poäng just att det utilitaristiska och instrumentella förhållningssätt som präglar de välvilliga insatserna ofta bidrar till problemet – att man sällan lyckas leva upp till de högt ställda förväntningarna. Problemet är, kort sagt, brist på delaktighet.

Den första delen av volymen berör det historiska perspektivet på SD. Det är i redaktörens ögon ett centralt perspektiv, då även den allra senaste utvecklingen har sin förankring, och bara kan förstås, i en specifik historisk kontext. Frågan är vilken och vems historia det är som skrivs. En betydande del av dagens idrottspolitiska diskurs, menar Houlihan, är uppbyggd kring berättelser med tillrättalagda fakta, vilka i sin tur har bidragit till att forma institutioner med specifika värdegrunder och riktlinjer kring vad som kan och får sägas eller tyckas (kring vad som är bra och dålig idrott). Såväl regler och normer som mer djupt sittande mentaliteter har producerats inte minst via statliga förhållningssätt och uttryckta policies och reproducerats via idrottsintressenter inom både offentlig, kommersiell och ideell sektor. Eventuella motståndare som har funnits tystas ned och alternativa vägar som prövats ges lite utrymme, när segraren bestämmer hur utvecklingshistorien ska berättas. Detta visas tydligt i exempel hämtade från Europa och dess kolonier. Det historisk-kritiska perspektivet på SD kan således i bästa fall bidra till att hitta och tydliggöra berättelserna, deras ursprung, värdegrunder och institutionella effekter. Det kan visa på spårberoenden och alternativa vägar och öppna upp för nya betraktelsesätt och konsekvenstänkande även för dagens beslutsfattare.

” Eventuella motståndare som har funnits tystas ned och alternativa vägar som prövats ges lite utrymme, när segraren bestämmer hur utvecklingshistorien ska berättas.

Den andra delen handlar om myndigheters och civilsamhällets involvering i SD. Här konstaterar Houlihan att det i många länder världen över finns en ökande spänning mellan tre olika SD-inriktningar. Den första identifierar främjandet av ökat idrottsligt deltagande som allra viktigast. Den andra fokuserar talangidentifikation och elitidrottsutveckling, medan den tredje behandlar idrott huvudsakligen som ett verktyg för att nå andra icke-idrottsliga mål såsom ökad hälsa, jämställdhet, integration, social inkludering och socialt kapital. I många länder, inte minst i Europa, menar redaktören, med utgångspunkt i fallen England och Kanada, har en förskjutning skett under senare decennier från den första inriktningen mot den andra och den tredje. Annorlunda uttryckt har "idrott för dess egen skull" minskat i betydelse relativt "idrott som underhållning" och "idrott som social ingenjörskonst". Att det kunnat ske så pass lätt beror enligt Houlihan till stor del på att det har saknats starka sammanhållna riksorganisationer. Istället för att bedriva central lobbyverksamhet har sektionella intressen ägnat sig åt att bekämpa varandra, parallellt med att marknadsorienterade politiska styrningsmodeller erövrat tolkningsföreträdet. Flera av kapitelförfattarna visar att också en annan brist bidragit till den sociala ingenjörskonstens dominans: Oavsett SD-inriktning så har de avgörande besluten allt som oftast underbyggts med etiska och moraliska antaganden och välfärdsretorik och inte med evidensbaserad argumentation. Därmed har såväl politiker och tjänstemän som medborgare kunnat fortsätta att ställa allt högre krav på idrottens organisationer – och förfäras när de inte levererar.

Tredje delen fokuserar på initiativ för utvecklad barn- och ungdomsidrott. Redaktörens läsning av kapitelförfattarnas analyser leder till slutsatsen att den traditionellt organiserade idrotten och dess moderorganisationer saknar kapacitet att fånga upp och integrera såväl de förändringar i idrottsbeteenden som ungdomen uppvisar, som den anpassning som krävs för att tackla de sociala och hälsospecifika problem som ungdomen ställs inför. Inte heller när det gäller öppenhet och debatt, hävdar Houlihan, har de dominerande organisationerna tillräcklig kapacitet. Artikelförfattarna själva tycks överens om att ingen idrottslig sektor är så genompolitiserad som barn- och ungdomsidrotten. Den utgör i synnerhet i västvärlden en komplex politisk arena där en rad organisationer, nationella och internationella, med särintressen och skilda agendor – här hämtas exempel från England, Frankrike, Sverige, USA och internationella organisationer – existerar sida vid sida. Ibland har dessa organisationer olika, väl definierade uppdrag och kompletterar och samverkar bra med varandra, men minst lika ofta handlar det om en hård kamp för legitimitet och tolkningsföreträde. Samtidigt visas i artiklarna hur det stora statliga och transnationella intresset (med undantag för USA där federalism och kapitalism lett till elitidrottslig dominans) också borgar för dels en många gånger nyttig konkurrenssituation, där konkurrenterna tvingas argumentera för sina ståndpunkter, dels för att nya investeringar hela tiden skjuts till. Därmed har idrottens organisationer med inriktning mot barn- och ungdomsidrott också haft större möjlighet att påverka utvecklingen än organisationer som verkar inom andra idrottsliga sektorer (till exempel vuxenidrott).

I den fjärde delen behandlas vuxnas deltagande i idrotten. Houlihan väljer i sin konklusion av artiklarna om England, Nya Zeeland, Canada, Japan, och internationella idrottsorganisationer att skilja på tre principer av initiativ för att främja vuxenidrott: strävandeprincipen, resursförpliktelseprincipen och aktionsprincipen. Den första refererar till syften och målsättningar, den andra till reella investeringar och den tredje till mer omfattande programskrivningar och liknande initiativ. Principerna gäller även andra idrottssektorer, men de fungerar i synnerhet bra för att systematisera och förklara problemen avseende vuxendeltagande, poängterar Houlihan, eftersom strävandemålen inom denna sektor ofta är vaga och orealistiska, resursförpliktelserna modesta, och aktionerna kortsiktiga, dåligt planerade och sällan utvärderade. Enligt Houlihan beror detta för det första på tekniska svårigheter med att specificera typ av problem som ska lösas och mål som ska uppnås. För det andra på att det råder oklarheter kring ansvarsförhållande inom den infrastruktur som ska leverera vuxenidrott och göra den tillgänglig "för alla" (i jämförelse med till exempel den obligatoriska skolidrotten där skolsystemet bär huvudansvaret). För det tredje beror det på att kostnaden för att implementera målsättningar för en så stor del av befolkningen blir orimligt höga. För det fjärde på att de intressenter som engagerar sig i vuxnas idrottsutövning inte alls är lika starka som intressenter inom andra sektorer (till exempel lobbygrupper för elitidrottsatsningar), och för det femte på de svårigheter som ligger i att mäta framgång inom denna sektor. Folkhälsa, psykiskt välbefinnande och integration är kort sagt betydligt svårare att mäta än antal medaljer inom elitidrott eller inkludering inom barn- och ungdomsidrott. Summa summarum: Vuxenidrotten världen över lider brist på intresse, initiativ och resurser.

Del fem handlar om initiativ för internationell utveckling. Gästredaktören för denna del, Tess Kay, menar, efter att ha tagit del av SD-initiativ i Afrika och Indien samt transnationella insatser med jämlikhets- och jämställdhetsinriktning, att problemet med den låga genomslagskraften ligger i otydliga syften och allt för höga förväntningar. Idrotten ska bidra till såväl personlig utveckling hos dem projekten riktar sig mot (ökat självförtroende) som en kollektiv utveckling (skapa sammanhållning).

Idrottsutövning förväntas öka den demokratiska medvetenheten, förebygga hälsosamma livsstilar, motverka ojämställdhet och så vidare. Artikelförfattarna visar därtill på svårigheterna i att leda stora projekt som bygger på partnerskap, kontinuitet i resurstillförsel och ideellt arbete. Även de mest framgångsrika initiativen har problem med hållbarhet över tid. Det stannar ofta vid enstaka projekt som ingen inhemsk organisation mäktar med att fortsätta driva när pengarna är slut.

I sjätte delen avhandlas elitidrotten, "den oemotståndliga prioriteringen", som Houlihan väljer som rubriksättning. Exempel från Storbritannien, Danmark, Kina och Australien indikerar att elitidrotten har växt fram som ett av de viktigaste policyområdena under de senaste 20 åren. De stora investeringarna motiveras ofta med att internationella toppidrottsframgångar utöver nationell stolthet och PR även utgör en viktig diplomatisk resurs; en högprofilarena för internationella överläggningar. Därtill kommer att elitidrott premierar breddidrott då den lockar till ökat idrottsligt deltagande och ökat välbefinnande hos befolkningen. Men länderstudierna visar att bevisen är klart bristfälliga. Snarare går de, i alla fall i de studerade fallen, i motsatt riktning. Ökade investeringar i elitidrott har lett till minskade investeringar i breddidrott, och detta, intressant nog, med en till synes omfattande legitimitet bland politiker med olika ideologisk bakgrund – trots elitidrottens redovisade effekter i form av selektering och utslagning även långt ned i åldrarna samt ökande kostnader och tilltagande professionalisering (som minskar möjligheterna till ideellt engagemang).

Ämnet för sjunde delen är specifika effekter avseende SD-insatser. Det gäller närmare bestämt på följande områden: styrning av frivilligorganisationer och ideellt arbete; barnrättsperspektiv; idrottsjuridik; idrottens ledarskap; hälsoaspekter; partnerskap; hållbarhet; samt marknadssegmentering. Hur har initiativen sett ut i dessa fall och hur har de lyckats? Houlihans slutsats är att den standardlösning för SD-initiativ som så många beslutsfattare söker helt enkelt inte finns. Framgångsrika satsningar på idrottsutveckling verkar endast ha det gemensamt att de bygger på stora ideella insatser, delaktighet hos alla inblandade och långsiktigt engagemang. I övrigt är varje enskilt initiativ, varje sektor och varje utvald mottagargrupp unik och måste behandlas som sådan, hävdar Houlihan. Min egen läsning av kapiteln i denna del leder också till slutsatsen att initiativ för idrottslig utveckling, i synnerhet när det gäller riktade projekt, är en sentida företeelse och att forskningen på området därför ännu är i sin linda. Detta bidrar också till att det är svårt att göra generella iakttagelser. Med mer forskning kan vi förstå mer – och förse beslutsfattare med bättre underlag.

I den åttonde och sista delen av boken adresseras specifikt utvärderingsproblemen: Hur mäter vi effekterna av initiativ för idrottsutveckling, här med referens till sociala mål, elitidrottsmål samt deltagarmål? Houlihan menar, föga överraskande, att det är svårt att exakt uppskatta mjuka värden, att se tydliga samband mellan SD-initiativ och komplexa mänskliga beteenden. Men är det då bättre att inte försöka mäta? Knappast, säger han. Bristen på bevis tillåter antaganden om frånvaro av positiva effekter. Kapitelanalyserna understryker att mätsvårigheterna också bara utgör en del av problemet. Valet av icke-adekvata indikatorer, inkonsistenta mätmetoder och dubiösa generaliseringar är frekvent förekommande. Det riskerar inte bara att leda till felaktiga resultat och tolkningar, utan också till att spela kritikerna mot utvecklingsinitiativ i händerna. Jag instämmer med Houlihan när han säger att vi

» *Folkhälsa, psykiskt välbefinnande och integration är kort sagt betydligt svårare att mäta än antal medaljer inom elitidrott eller inkludering inom barn- och ungdomsidrott.*

har mycket att vinna på att mer öppet diskutera utvärderingsinstrumentens möjligheter och brister. Men även, tänker jag, på att poängtera att de sammanhang dessa utvärderingar genomförs i, av vem, när, var och hur, har väldigt stor betydelse.

Som synes framförs en hel del kritik mot olika initiativ för idrottsutveckling i denna bok. Det betyder emellertid inte att stat och andra aktörer bör sluta upp med att försöka utveckla idrotten via olika typer av insatser. Houlihan med flera har med önskvärd tydlighet visat att många insatser varit oerhört värdefulla och att mycket mer kan göras. Men om inte även de som ska utvecklas görs delaktiga, och om förväntningarna alltjämt är orimligt höga och utvärderingar saknas eller är svaga, så riskerar SD-initiativen att fortsätta i oproduktiva spår eller, ännu värre, helt utebli när medborgarna/konsumenterna säger sitt och istället väljer att belöna makthavare som lägger pengarna på annat än idrott.

Ja, det ligger i en handboks själva essens att vara detaljerad. Instruktioner ner i minsta beståndsdel behövs för att sätta samman objektet ifråga korrekt. Men en handbok i initiativ för positiv idrottsutveckling? Riskerar inte detaljerna att skymma helhetsbilden? I just detta specifika fall tycker jag inte det. Houlihan lyckas väl med att härleda sina iakttagelser kring mer eller mindre generella trender och processer tillbaka till de enskilda artikelförfattarnas analyser. Jag skulle nog inte säga att de slutsatser som lyfts fram är revolutionerande, det mesta har vi redan hört i en eller annan form, men däremot ger omfattningen av sektorsgenomgångarna och tyngden av länderjämförelserna sammantaget ett stort översiktligt såväl som "evidensbaserat" värde. Houlihan har gjort det mycket svårt att säga emot honom.

© Paul Sjöblom 2011.

 Hitta bästa pris på boken hos Prispallen.se

 Kjøp boken fra Capris.no

 Sammenlign priser på bogen hos Pensum.dk

 Buy this book from Amazon.co.uk

 Buy this book from Amazon.com